

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

1-2 §: Ei lausuttavaa

3 §: Olisi tarpeen täsmentää, mitä kansainvälisellä työnvälityksellä konkreettisesti tarkoitetaan tässä yhteydessä. Jos työnvälityksellä tarkoitetaan työpaikkailmoitusten julkaisua valtakunnallisella palvelualustalla, ei tämä liene ongelma. Sen sijaan, jos työnvälityksellä tarkoitetaan edellä mainittua laajemmin järjestämislain 43 §:ssä mainittuja työnvälitykseen kuuluvia tehtäviä, kysymyksessä olisi jo varsin merkittävästä uudesta tehtävästä, johon kunnissa ei ole varattu resursseja.

Säännöksen mukaan työvoimaviranomainen paitsi välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista myös esittelee työnantajalle tämän kanssa sovitulla tavalla työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan. Lisäksi pykälän 2 momentin perusteella työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus tarjota työnhakijoille mahdollisuus julkaista mm. työnhakuprofiili palvelualustalla, mikä lisäisi neuvontapalveluiden tarvetta. Lisäksi laissa on säädetty työvoimaviranomaiselle työnhakijan soveltuvuuden arviointiin ym. liittyviä tehtäviä. Edellä mainitut tehtävät eivät voi kuulua työvoimaviranomaisen kansainväliseen työnvälitykseen. Valtion luovuttavista organisaatioista ei ole siirtymässä työvoimaviranomaisille henkilöstöä näin laajoihin kansainvälisen työnvälityksen tehtäviin Euroopan talousalueen ulkopuolelta. Tämä olisi uusi tehtävä, johon kunnat ja työllisyysalueet eivät ole tässä kohtaa varautuneet.

Jos taas työnvälityksellä ei tässä yhteydessä tarkoiteta edellä mainittuja tehtäviä - kuten muistion sivun 71 perustelujen toiseksi viimeinen kappale antaa ymmärtää - tämä rajausta tulisi perustelujen sijaan tehdä suoraan asetuksen ao. pykälässä.

Tehtävänjaossa valtio-työvoimaviranomainen EURES-tehtäviä hoidetaan yhdessä. Kunnat tekevät joka tapauksessa kansainvälisessä rekrytoinnissa yhteistyötä järjestämislain 9 §:n perusteella KEHA-keskuksen ja Business Finlandin kanssa. Hallituksen esityksessä 207/2022 (s. 183) todetaan, että KEHA-keskukselle säilyisivät EURES-koordinaatiotehtävä sekä kansainvälisen rekrytoinnin koordinaatiotehtävä sen Work in Finland toiminnossa, jota KEHA-keskus hoitaisi yhdessä Business Finlandin kanssa. KEHA-keskukselle siirtyy TE-toimistoista vastaavasti henkilöstöä tätä varten. KEHA-keskuksen kansainvälisen työnvälityksen tehtävistä on säädetty ELY-lain 3a §:n 2 momentin 3 kohdassa. Säännöksen perusteluista todetaan selvästi, että kansainvälisen työnvälityksen ja rekrytoinnin palvelut kuuluvat KEHA-keskuksen tehtäviin.

Lopuksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, missä määrin työvoimaviranomainen voi alkaa tehdä työnvälitystä EU/ETA-alueen ulkopuolella, astumatta yksityisten palveluntarjoajien (eli henkilöstöyritysten) toimintakentälle. Kansainvälisestä työnvälityksestä merkittävä osa on nyt yksityisten rekrytointifirmojen tekemää.

4 §: Säännöksen sisältö on varsin väljä. Järjestämislain 39 §:ssä säädetään velvollisuudesta ilmoittaa työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaisen määräämällä tavalla sisältää harkintaa. Norminpurun hengessä ei ole tarpeen säätää asetuksella tarpeettomasti samasta asiasta.

Lisäksi - kuten muistiostakin käy ilmi - ilmoitettavat tiedot käyvät ilmi laintasoisesti työttömyysturvalaista (1290/2002).

5 §: Osa sääntelystä tulee muista säädöksistä, kuten EU:n valtioneuvoston päätös ja yleinen ryhmäpoikkeusasetus sekä hankintalaki. Asetuksella ei voitane määritellä ehdottomasti, millä summalla kunnat/työllisyysalueet rahoittavat yhteishankintakoulutuksia. Omaksutun kannustavan rahoitusmallin edellytyksenä on, että työvoimaviranomaisilla on harkintavaltaa, mihin työllistämistoimiin rahoitusta käytetään.

Ehdotuksena on, että säännöksiin lisättäisiin ryhmäpoikkeusasetuksen tapaan maininta siitä, että työvoimaviranomaisten rahoittamat osuudet ovat enimmäismääriä. Vastaavasti työnantajien osallistumisprosentit ovat vähimmäismääriä.

Näin esimerkiksi 1 momentin 1) kohta kuuluisi seuraavasti:

1) Jos työntekijöiden määrä on enintään 49 työntekijää ja vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa, on työnantajan maksuosuus vähintään 30 prosenttia ja työvoimaviranomaisen maksuosuus enintään 70 prosenttia koulutuksen kokonaishinnasta;

6-8 §: Ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana ja liian yksityiskohtaisena sääntelynä. Hallintolaki ja hyvän hallinnon periaatteet ohjaavat riittävästi.

9 §: mom 4 pois tarpeettomana. Työnantajan tulee joka tapauksessa esittää perusteet hakemukselleen.

10-14 §: Ei lausuttavaa

15-16 §: Työllistämisvelvoite on ehdotettu poistuvaksi. Tältä osin asetusta ei tarvita.

17 §: Tarvitaanko tästä säännöstä

18-22 §: Ei lausuttavaa

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

Neuvottelukunnan kokoonpanossa tulisi työvoimaviranomaisten roolia uuden tehtävän myötä kasvattaa. Neuvottelukunnan varapuheenjohtajuus tulisi olla kuntapuolella. Asetusluonnoksessa ei myöskään määritellä sihteeristön edustajuutta. Vähintään yhden sihteerin tulisi olla kuntien edustaja.

1 § Työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelu ja tarkistaminen.

Tärkein kommentti valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluprosessiin kunnilta on ollut se, että jos valtakunnallisilla tavoitteilla halutaan olevan ohjausvaikutusta kuntien/työllisyysalueiden toiminnan ja talouden seuraavan vuoden suunnitteluun, niin aikataulu siitä, että tavoitteet olisivat valmiit vasta loppuvuodesta, on huono. Kunnat ja työllisyysalueet aloittavat seuraavan vuoden talousarvioprosessin kesällä/alkusyksystä, joten mitä aikaisemmin syksyllä valtakunnalliset tavoitteet tiedetään, sitä paremmin ne pystytään huomioimaan kuntien talousarvioissa.

1 § 1 mom. Järjestämislain esitöissä todetaan, että neuvottelukunta tukee työ- ja elinkeinoministeriötä valtakunnallisten tavoitteiden valmistelussa. Jos neuvottelukunnan osallistaminen jää vain kuulemisen varaan ja sen näkemyksiä halutaan valmistelun alussa ja esityksen viimeistelyvaiheessa, niin neuvottelukunnan rooli valtakunnallisten tavoitteiden valmistelun osalta voi jäädä ohueksi. Työ- ja elinkeinoministeriön on huolehdittava, että tavoitteiden valmistelussa otetaan huomioon eri osapuolten näkemyksiä ja eri hallinnonalojen tavoitteita (HE 207/2022 vp, s. 263)

Ehdotus 1 §:n 1 momentin muotoiluksi:

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 21 §:ssä tarkoitettujen työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yhdessä neuvottelukunnan kanssa valtakunnallisten tavoitteiden lähtökohtia ja kuulee neuvottelukuntaa ministeriön esitysluonnoksesta. Työ- ja elinkeinoministeriön voi kuulla työvoimaviranomaisia valtakunnallisten tavoitteiden valmistelussa alueellisten seurantakeskustelujen yhteydessä.

1 §:n 2 mom. Työ- ja elinkeinoministeriön on varmistettava, että hyväksytyjen työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista on mahdollista arvioida seurantatiedolla tai -mittareilla. Hyviä vaikuttavuusmittareita pitää kehittää jatkossa. Lisäksi olisi hyvä lisätä aikamääre, mistä lukien tavoitteita pystyy seuraamaan. Asetuksessa ehdotettua tekstiä tulisi täydentää tekstillä ”välittömästi niiden antamisesta lukien”. On kunnille/työllisyysalueille kohtuutonta asettaa tavoitteita, joita ei välittömästi kyetä alkaa seuraamaan. Sama koskee myös 3 mom.

Ehdotus 1 §:n 2 momentin muotoiluksi:

Työ- ja elinkeinoministeriön on varmistettava, että hyväksytyjen työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista on mahdollista arvioida seurantatiedolla tai -mittareilla välittömästi niiden antamisesta lukien.

2 § Neuvottelukunnan kokoonpano

2 §:n 1 mom. Kun puheenjohtaja tulee ministeriöstä, varapuheenjohtaja voisi tulla kuntasektorilta tai Kuntaliitosta.

2 § 2 mom. Työvoimaviranomaisen edustusta koko neuvottelukunnassa tulee kasvattaa merkittävästi. Valtionhallinnon edustajien määrä neuvottelukunnassa on huomattavan suuri. Kunnille ollaan säätämässä ainoastaan enintään 7 edustajaa 34:stä (vai 35:stä? Lukumäärä tarkistettava). Se on suhteessa aivan liian vähän. Työllisyysalueita on 45. Niistä vähintään kolmanneksen tulisi olla neuvottelukunnan jäseninä. Neuvottelukuntaa tulisi kuulua vähintään 15 kuntien edustajaa, kun otetaan huomioon, että neuvottelukunnassa käsitellään nimenomaan työllisyyden edistämiseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi siellä käsitellään laajasti koko palvelujärjestelmää koskevia seuranta-, ennakointi- ja arviointitehtäviä, jotka ovat keskeisiä järjestämisvastuulliselle taholle.

Lisäys voisi tapahtua joko neuvottelukunnan kokoa kasvattamalla tai muita sidosryhmiä karsimalla.

Lähtökohtaisesti on hyvä, että kunnat/työllisyysalueet voivat itse määrittää edustajansa. Edustajia ei ole tarpeen määrätä asetuksen ao. momentissa.

3 § Neuvottelukunnan työskentelytavat ja päätösvaltaisuus

3 § 1 mom. Ei ole syytä korostaa ministeriöiden edustajien läsnäoloa vaan neuvottelukunta on päätösvaltainen, kun saapuvilla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet sekä kuntajäsenistä että muista kuin kuntajäsenistä. Selvää on, että neuvottelukunnan kuntajäseniä on oltava aina paikalla, jotta kokous ylipäätään olisi päätösvaltainen.

4 -5 §: Asetuksessa ei ole tarpeen määritellä jaostossa näin tarkasti. Asetuksessa voitaisiin todeta yksinkertaisesti, että "Neuvottelukunta voi asettaa tarpeelliseksi katsomiaan jaostoja."

6-7 §: Ei lausuttavaa

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

30 §: 1 mom. Tavoitteiden toteutumista tulisi voida seurata välittömästi, kun valtakunnalliset tavoitteet on asetettu, eikä vasta seuraavan kalenterivuoden tai pahimmassa tapauksessa vasta toisen kalenterivuoden alusta lukien. Asetuksessa tulisi mainita myös se, ettei tietopohjan kerääminen saa aiheuttaa kohtuutonta raportointitaakkaa kunnille. Uudistuksen tavoitetta mahdollistaa alueellisesti erilaisia toimintatapoja ei saa vesittää sillä, että kunnat pakotetaan yhteen muottiin kirjaus- ja raportointitarpeiden vuoksi.

Tavoitteiden tulisi olla lisäksi sellaisia, joille on asetettavissa selkeät seurantamittarit.

30 a §: Säännöksen mukaan Tiedot on esitettävä työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaavan kunnan tai työllisyysalueen tarkkuudella. Tiedot on julkaistava yleisessä tietoverkossa. Nämä kirjaukset ovat kannatettavia. Kuntien ja työllisyysalueiden oman toiminnan kehittämisen näkökulmasta on tärkeää, että vertailutietoa eri työllisyysalueilta on avoimesti käytössä ja alueet voivat vertailla toisiaan.

30 b §: KEHA-keskuksen velvollisuus tuottaa tietoa ja asiantuntija-arvio työvoimapalveluiden tuloksellisuudesta ja toimivuudesta on haasteellista siltä osin, kun KEHA-keskus itse osallistuu palveluprosessin toimeenpanoon esim. antamalla vaativia asiantuntijalausuntoja. Tuotetuissa tiedoissa olisikin syytä näkyä myös vaativien asiantuntijalausuntojen osalta se, miten asiantuntijalausuntojen pyytäminen KEHA-keskuksesta vaikuttaa esimerkiksi asioiden käsittelyaikoihin ja palveluiden toimivuuteen ylipäätään.

Eturistiriitaa voi syntyä myös siinä tapauksessa, kun KEHA-keskus toisaalta arvioi palvelujärjestelmän toimivuutta, mutta samalla sillä on myös valta päättää mitä ja miten tietojärjestelmäpalveluita, jotka ovat kiinteä osa palvelujärjestelmän toimivuutta, kehitetään.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että jossain - muistiossa, perusteluisia - olisi syytä tuoda esiin myös se, mitä KEHAn tietojärjestelmien tietopohja ei kata, kuten kuntien panostusta vapaaehtosiin palveluihin. Käytännössä siis, jos jollain alueella saadaan erinomaisia tuloksia työllistymiseen, ei KEHAn tietojärjestelmistä saatava tieto tuo esiin, millä tavoin kunta on onnistunut työllisyyden edistämässä satsaamalla omiin palveluihinsa tai onnistumalla ekosysteemityössään.

30 b §: Muistion s. 71 todetaan, että ” tiedot olisi valtakunnallisen tason lisäksi esitettävä maakunnittain”. Työllisyysalueille maakuntatasoa tärkeämpää olisi tietojen saanti työllisyysaluekohtaisesti sekä myös kuntakohtaisesti.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Asetuksen 1 § 1 mom mukaan johtoryhmän toimikaudeksi ehdotetaan 5 vuotta. Ehdotettua toimikauden pituutta ei ole perusteltu. Voisiko johtoryhmän toimikausi olla sama kuin neuvottelukunnan eli 4 vuotta? Tälle ajalle asetetaan myös työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain mukaiset tavoitteet.

Asetuksen 4 §:n 1 momentin tarpeellisuus on kyseenalainen. Onko tarpeen säätää yhteistoiminnan organisointia johtavan henkilön toimikaudesta? Toimikauden pituuden voisi jättää työvoimaviranomaisen harkintaan.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

Ei lausuttavaa

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

Ei lausuttavaa

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Krakau Tarja
Suomen Kuntaliitto ry